

พฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา  
และอาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Behavior of Graduate Students and Lecturers of Maejo University  
towards Online Database Usage

จิณภา ใคร้มา\*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2) เพื่อศึกษาปัญหา และความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหา และระดับความพึงพอใจ ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของผู้ใช้ที่มีสถานภาพต่างกัน โดยมีสมมติฐานคือ ผู้ใช้ที่มีสถานภาพต่างกันมีปัญหา และความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษา 264 คน และอาจารย์ 191 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามจำนวน 455 ชุด ได้รับคืน 327 ชุด (ร้อยละ 71.87) สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านพฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ : ใช้ฐานข้อมูล ScienceDirect เป็นส่วนมาก รับรู้ข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ของสำนักหอสมุด มีวัตถุประสงค์เพื่อการทำงานวิจัย มีเหตุผลของการใช้คือมีความทันสมัยของข้อมูล เรียนรู้การสืบค้นด้วยตนเอง ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ระยะเวลาใช้เฉลี่ย 1 ชั่วโมง ใช้ในช่วงเวลา 12.01-18.00 น. ใช้งานด้วยคอมพิวเตอร์ที่คณะ/ภาควิชา และสืบค้นผ่านโฮมเพจของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ด้านปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ : มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 2.93$ , S.D=.601) โดยมีปัญหามากที่สุดคือด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย

ด้านความพึงพอใจการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ : มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.47$ , S.D=.497) โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดคือด้านผลการสืบค้นจากฐานข้อมูล ผลการทดสอบสมมติฐาน : ผู้ใช้ที่มีสถานภาพต่างกัน คือผู้ใช้กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มอาจารย์ มีปัญหาและความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : ฐานข้อมูลออนไลน์; มหาวิทยาลัยแม่โจ้; การศึกษาการใช้

\*นักเอกสารสนเทศ กลุ่มภารกิจบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

**Abstract**

The objectives of the research were 1) to study online database usage of graduate students and lecturers in Maejo University, 2) to study the problems and user satisfaction on online databases and 3) to compare the problems and satisfaction level on online database usage between users with different status.

The hypothesis was : users with different status have different problems and different satisfaction level on database usage. The sample sampling by stratified sampling technique was comprised of 264 graduate students and 191 lecturers. The research tool used was a questionnaire sending to 455 users and 327 were returned (71.87 percent). Statistical methods used were frequency counting, percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of the study were as follows:

The user behavior : The majority of users preferred to use ScienceDirect database rather than other databases and knew about the database service from Maejo University Central Library website. The purpose of using online databases was to conduct research. The reason of using online databases was the information from those databases was always up to date. Users learned how to search databases by themselves and accessed to online databases 2-3 times a week. The average duration of information searching was approximately one hour from 1:00 p.m. and 6:00 p.m. They used computers at their faculty buildings accessing to online databases via the Central library's home page.

The problems of using online databases were at moderate level ( $\bar{X} = 2.93$ ,  $SD = .601$ ). The most important problems concerned were the computer equipment and the network.

The user satisfaction was at high level ( $\bar{X} = 3.47$ ,  $SD = .497$ ) and the most important factor satisfied by the users was the search results.

The result of hypothesis test found that users with different status (graduate students vs. lecturers) had no significant different problem and satisfaction level on database usage and was not consistent with the hypothesis.

**Keywords:** Online Database, Maejo University, User Study

## บทนำ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดหา และให้บริการสารสนเทศอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล เพื่อสนับสนุนการผลิตบัณฑิต การค้นคว้าวิจัยที่มีคุณภาพสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ไปยังนักศึกษา คณาจารย์และบุคลากรอย่างทั่วถึง นอกจากการให้บริการฐานข้อมูลบรรณานุกรมเอกสารที่มีในห้องสมุดแล้ว ยังได้จัดหาฐานข้อมูลออนไลน์ที่อยู่ภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งให้ข้อมูลเชิงบรรณานุกรม และข้อมูลที่ไม่ใช่รายการบรรณานุกรมแก่ผู้ช่วย

ฐานข้อมูลออนไลน์ นับได้ว่าเป็นคลังข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้และเป็นสารสนเทศที่มีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน ซึ่งในขณะเดียวกันข้อมูลเก่าได้รับการจัดเก็บให้สามารถค้นย้อนหลังได้ ซึ่งผู้ใช้สามารถเข้าใช้ได้อย่างทั่วถึงและสามารถสืบค้นได้ตลอด 24 ชั่วโมง ฐานข้อมูลที่มีให้บริการในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประกอบด้วยฐานข้อมูลที่ห้องสมุดมีสิทธิ์ใช้งานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาบอกรับ เช่น ScienceDirect, ISI Web of Science, ProQuest Digital Dissertations ฯลฯ และฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับเองคือ CABi Publishing, Proquest 5000, Matichon E-Library โดยมีอัตราการบอกรับประจำปีงบประมาณ 2553 จำนวนเงิน 1,537,010.13 บาท ผู้ใช้สามารถสืบค้นโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสำนักหอสมุด (<http://www.library.mju.ac.th>) ฐานข้อมูลออนไลน์ดังกล่าวมีสถิติการสืบค้นเพิ่มขึ้นโดยตลอด ในปีงบประมาณ 2553 จำนวน 454,389 ครั้ง

จะเห็นว่าฐานข้อมูลออนไลน์เป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีต้นทุนสูงและมีผู้ใช้งานมากจึงควรศึกษาพฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ อย่างละเอียดเพื่อทราบความคิดเห็นของผู้ใช้ในแง่ต่าง ๆ ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์ สถานที่ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูล วัตถุประสงค์ของการใช้ ความถี่ในการใช้ ช่วงระยะเวลาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้ ผลลัพธ์ที่ได้จากการสืบค้น ปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์และความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ข้อมูลสำคัญต่างๆ เหล่านี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาบริการฐานข้อมูลออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. เพื่อศึกษาปัญหา และความพึงพอใจในการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหา และระดับความพึงพอใจ ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของผู้ใช้ที่มีสถานภาพต่างกัน

### ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 829 คน และอาจารย์ 377 คน สุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษา 264 คน และอาจารย์ 191 คน ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยเรียงตามคณะที่สังกัด

2. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูล ทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามพบว่ามีค่าความเที่ยงตรง (validity) 1.00 และค่าความเชื่อมั่น (reliability) .815

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ทำการแจกแบบสอบถามแบบกำหนดโควตา คือแจกตามคณะที่สังกัดอยู่ให้ครบจำนวนและสัดส่วนที่กำหนดไว้ 2) ดำเนินการเก็บข้อมูลช่วง พฤศจิกายน 2553 – มกราคม 2554 แบบสอบถามที่ใช้แจกจำนวน 455 ชุด และได้รับคืน 327 ชุดคิดเป็นร้อยละ 71.87 3) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิจัยทางสังคมศาสตร์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน  $t$  - test พิจารณาความมีนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

#### สรุปผล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 176 คน (ร้อยละ 56.00) เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 114 คน (ร้อยละ 55.90) สังกัดคณะผลิตกรรมการเกษตร จำนวน 168 คน (ร้อยละ 20.12)

พฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ใช้ฐาน ScienceDirect เป็นส่วนมาก รับรู้ข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ของสำนักหอสมุด มีวัตถุประสงค์เพื่อการทำงานวิจัย มีเหตุผลของการใช้ข้อมูลคือมีความทันสมัยของข้อมูล เรียนรู้การสืบค้นด้วยตนเอง ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 1 ชั่วโมง ช่วงเวลา 12.01-18.00 น. ใช้งานด้วยคอมพิวเตอร์ที่คณะ/ภาควิชา สืบค้นผ่านโฮมเพจของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าด้านที่มีปัญหาสูงสุดคือด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย (การดาวน์โหลดข้อมูลช้า) รองลงมาคือด้านฐานข้อมูลออนไลน์ (จำนวนฐานข้อมูลมีน้อยไม่เพียงพอ) ด้านผู้ใช้บริการ (มีปัญหาการใช้คำเชื่อมเทคนิคสืบค้น) ด้านผู้ให้บริการ (ขาดการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลออนไลน์) และด้านผลการสืบค้นสารสนเทศ (สารสนเทศที่ได้รับมีจำนวนน้อยเกินไป) ตามลำดับ

ความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าด้านที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ (ความทันสมัยของข้อมูล) รองลงมาคือด้านฐานข้อมูลออนไลน์ (ความน่าเชื่อถือของฐานข้อมูล) ด้านบุคลากร (การให้คำแนะนำจากบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ความเร็วของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และเอกสารแนะนำวิธีการสืบค้น) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ 1) ควรประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมทุกคณะและสาขา 2) ควรเพิ่มความเร็วของระบบอินเทอร์เน็ต 3) ควรจัดอบรมให้บ่อยครั้งขึ้น 4) ควรเพิ่มคอมพิวเตอร์ให้บริการให้มากขึ้น 5) บรรยากาศห้องสืบค้นอิมคริม ไมโปรง 6) ควรเพิ่มฐานข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ Sci Finder และ PubMed

### อภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูล ScienceDirect ทั้งนี้เนื่องจากฐานข้อมูลนี้เป็นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ให้ข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม (full text) ของบทความจากวารสารภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีวารสารกว่า 1,200 รายชื่อ (title) จำนวนกว่า 30 ล้านรายการ (article) ซึ่งถือได้ว่าเป็นฐานข้อมูลที่ครอบคลุมสาขาวิชาที่เปิดสอนของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สอดคล้องกับสถิติการใช้ในรายงานประจำปีของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2553 : 54) และสอดคล้องกับผลการศึกษากการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่บอกรับเป็นสมาชิกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ผ่องพรรณ แยมแซไซ, 2544 : 71)

ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์ ส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลออนไลน์จากการประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ของห้องสมุด มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันนี้นักศึกษาและอาจารย์ ค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ จากอินเทอร์เน็ต และมีโอกาสได้รับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุดซึ่งจะเป็นช่องทางเข้าถึงและมีข้อมูลประชาสัมพันธ์ต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ มะลิวัลย์ สิ้นน้อย (2549 : 68)

วัตถุประสงค์ของการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีวัตถุประสงค์ของการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อทำวิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพร เพชรพราว (2549 : 28 ) และ มะลิวัลย์ สิ้นน้อย (2549 : 43) สำหรับกลุ่มอาจารย์มีวัตถุประสงค์การใช้เพื่อทำงานวิจัย มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายของมหาวิทยาลัยที่มุ่งสร้างผลงานวิจัย การพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ชีวิต เพื่อนำมาพัฒนาด้านการเรียนการสอนและถ่ายทอดสู่ชุมชนและสังคมนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติพร เพชรพราว (2549 : 28 )

เหตุผลของการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ มีเหตุผลคือฐานข้อมูลออนไลน์ข้อมูลมีความทันสมัย มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพร เพชรพราว (2549 : 37 และ ผ่องพรรณ แยมแซไซ (2544 : 53)

วิธีการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ส่วนใหญ่ใช้วิธีเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผ่องพรรณ แยมแซมไซ (2544 : 43) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในหน้าโฮมเพจของสำนักหอสมุดจะมีข่าวเกี่ยวกับการอบรมโครงการการสืบค้นสารสนเทศต่างๆ ประชาสัมพันธ์เป็นระยะๆ ว่าสำนักหอสมุดจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีคู่มือการสืบค้น และรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์ไว้ในหน้าโฮมเพจ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้

ความถี่ในการใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัตดาวดี ชาญอนงค์สุข (2548 :76) และ ดารณี แซ่ตั้ง (2549 : 78)

ระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ ผ่องพรรณ แยมแซมไซ (2544 : 47) และ กิตติพร เพชรพราว (2549 : 33) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื้อหาของฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการมีเนื้อหาที่ครอบคลุมและความเร็วของระบบอินเทอร์เน็ต จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการมีปริมาณที่เพียงพอ

ช่วงเวลาที่ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ส่วนใหญ่ใช้ช่วงเวลา 12.01-18.00 น. มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องมาจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์จะใช้เวลาว่างจากการเรียน การสอน ในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องพรรณ แยมแซมไซ (2544 : 46) แต่แตกต่างกับงานวิจัยของกิตติพร เพชรพราว (2549 : 32) ที่ส่วนใหญ่ใช้ในช่วงเวลา 18.00 - 24.00 น.

แหล่งของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ในการสืบค้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้งานเป็นของตนเอง หอสมุดจึงจัดเครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการประมาณ 100 เครื่อง ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ กิตติพร เพชรพราว (2549 : 30) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นฐานข้อมูลที่พัก/บ้าน ส่วนกลุ่มอาจารย์ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์จากคณะ/ภาควิชาในการสืบค้นมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์มีเวลาที่ว่างจากการสอนของแต่ละช่วงซึ่งจะมีห้องพักสำหรับอาจารย์อยู่ที่คณะและภาควิชาอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องพรรณ แยมแซมไซ (2544 : 45) และกิตติพร เพชรพราว (2549 : 30)

วิธีการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้ใช้ส่วนใหญ่สืบค้นผ่านโฮมเพจของห้องสมุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ใช้จะสืบค้นโดยผ่านทางหน้าเว็บไซต์ห้องสมุดที่มีการเชื่อมโยง (link) ไปฐานข้อมูล ผู้ใช้จึงไม่จำเป็นต้องจำที่อยู่ของสำนักพิมพ์ฐานข้อมูลโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพร เพชรพราว (2549 :31) ผ่องพรรณ แยมแซมไซ (2544 : 47) และ มาลี อิศรานนท์ (2551 : 67) ปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ โดยรวม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทุกด้านมีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผลการสืบค้นสารสนเทศ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านจะได้ผลดังนี้

ด้านฐานข้อมูลออนไลน์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีปัญหาด้านฐานข้อมูลออนไลน์อยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน คือฐานข้อมูลออนไลน์มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะงบประมาณในการจัดซื้อของสำนักหอสมุด มีจำนวนจำกัด และอีกสาเหตุอาจเป็นเพราะปัจจุบันมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เปิดสาขาใหม่ๆ เพิ่ม ซึ่งจะได้เห็นได้ว่างบประมาณของสำนักหอสมุดได้ในปริมาณเท่าเดิมจึงทำให้ยากต่อการสั่งซื้อฐานข้อมูลเพิ่มได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมะลิวัลย์ ลินน้อย (2549 : 56) ฐานข้อมูลออนไลน์มีน้อยไม่เพียงพอ

ด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีปัญหาด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการดาวน์โหลดข้อมูลช้า ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบางครั้งระบบอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ก็มีความเร็วต่ำหรือระบบเสียเป็นบางครั้ง ปัญหาดังกล่าวมีความเห็นสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพร เพชรพราว (2549 : 39) และ นันดาวดี ชาญอนงค์สุข (2548 : 100) ประสบปัญหาในความเร็วการดึงข้อมูล (Download) เป็นไปอย่างล่าช้า ระบบเครือข่ายเกิดความขัดข้องบ่อย

ด้านผู้ให้บริการคือบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด พบว่าผู้ใช้ประสบปัญหาด้านนี้ในระดับปานกลาง คือขาดการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลออนไลน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางสำนักหอสมุดมีการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้นยังไม่ทั่วถึงนักศึกษา นักศึกษาอาจไม่ได้มาที่สำนักหอสมุดและไม่ได้เข้าค้นหาข้อมูล ในหน้าโฮมเพจของห้องสมุด และการทำหนังสือเวียนอิเล็กทรอนิกส์ไปยังคณะต่างๆ และผู้สนใจทั่วไปบางคนคิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญก็ไม่เปิดอ่าน อาจารย์บางคนไม่ได้เปิดหนังสือเวียนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแตกต่างกับ มะลิวัลย์ ลินน้อย (2549 : 58) พบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมากในเรื่องขาดการประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลออนไลน์

ด้านผู้ให้บริการคือนักศึกษาและอาจารย์ พบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่มีปัญหาการสืบค้นระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัญหาในการใช้คำเชื่อม เทคนิคการสืบค้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ฐานข้อมูลที่มีให้บริการในการสืบค้นแต่ละฐานใช้เทคนิคและคำเชื่อมที่แตกต่างกันไป และฐานข้อมูลมีขนาดใหญ่ เมื่อสืบค้นด้วยคำกว้างๆ จะได้รับข้อมูลจำนวนมาก ผู้ใช้จำเป็นต้องเชื่อมคำค้นให้ได้ผลลัพธ์น้อยลง ปัญหาด้านนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพร เพชรพราว (2549 : 39) ที่พบว่าผู้ใช้บริการไม่ทราบเทคนิควิธีการสืบค้นของแต่ละฐาน

ด้านผลการสืบค้นสารสนเทศ ผู้ใช้ส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านการใช้บริการอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สารสนเทศที่ได้รับมีจำนวนน้อยเกินไป ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบางคณะของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เปิดสอนสาขาใหม่ๆ ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการอาจจะยังไม่ครอบคลุมสาขาดังกล่าว เช่น คณะพัฒนาการท่องเที่ยว คณะสารสนเทศศาสตร์และการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารณี แซ่ตั้ง (2549 : 94) พบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาโท มีปัญหาการสืบค้นสารสนเทศที่ได้รับมีจำนวนน้อยเกินไป

ความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ โดยรวม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้ใช้ส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจด้านฐานข้อมูลออนไลน์อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ คือความน่าเชื่อถือของฐานข้อมูลออนไลน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันนี้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลสารสนเทศได้จากหลาย ๆ ที่และสามารถนำมาตรวจสอบความถูกต้องความน่าเชื่อถือหรือการอ้างอิงของฐานข้อมูลต่าง ๆ ในแต่ละฐานได้ด้วยตนเอง ซึ่งปัจจุบันนี้ฐานข้อมูลออนไลน์มีข้อมูลที่ทันสมัยมาก ซึ่งสอดคล้องกับ มะลิวัลย์ สิ้นน้อย (2549 : 61) ด้านผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้ใช้ส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจด้านผลการสืบค้นฐานข้อมูลอยู่ในระดับมาก คือ ความทันสมัยของข้อมูล น่าเชื่อถือ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันนี้มีหลายหน่วยงานได้จัดทำฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อจัดจำหน่ายและมีการแข่งขันกันสูงทำให้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่จะต้องมีความทันสมัยและมีปริมาณมากพอ ต้องเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพื่อดึงดูดลูกค้าที่ให้บริการฐานข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพร เพชรพราว (2549 : 37)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ใช้ส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง คือ ความรวดเร็วของระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และเอกสารแนะนำวิธีการสืบค้นละเอียดและเข้าใจง่าย ปัจจุบันนี้เครื่องคอมพิวเตอร์ ที่มีให้บริการในสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้บริการสืบค้นสารสนเทศจำนวนประมาณ 13 เครื่อง สำหรับให้บริการอินเทอร์เน็ต จำนวน 92 เครื่อง และมีห้องบริการคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรมจำนวน 50 เครื่อง มีการติดตั้งระบบการเชื่อมต่อเครือข่ายไร้สายไว้เพื่อให้บริการในชั้นต่าง ๆ ภายในอาคารสำนักหอสมุดจำนวน 12 จุด แต่ละจุดสามารถเข้าใช้งานพร้อมกันได้ไม่เกิน 15 คน/จุด รวมเป็น 180 คน/ครั้ง รายงานการประเมินตนเอง (2553 : 10) และ มะลิวัลย์ สิ้นน้อย (2549 : 63) จำนวนคอมพิวเตอร์มีความเพียงพอ และความรวดเร็วของระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ด้านบุคลากร ผู้ใช้ส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การให้คำแนะนำจากบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ ที่ให้บริการเป็นบุคลากรที่มีอายุใกล้เคียงกับนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของมะลิวัลย์ สิ้นน้อย (2549 : 63) การให้คำแนะนำจากบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่

#### การทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานที่ว่า ผู้ใช้ที่มีสถานภาพต่างกัน คือกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มอาจารย์ มีปัญหาและความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน ผลการทดสอบพบว่า



ระดับปัญหาและความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดมีนโยบายให้บริการนักศึกษา อาจารย์ ในรูปแบบและระดับการให้บริการที่เหมือนกัน การประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการอบรมฐานข้อมูลออนไลน์จะเหมือนกันคือการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปที่คณะ มีการจัดอบรมรวมกันโดยไม่มีแยกกลุ่มอบรม และส่วนใหญ่อาจารย์ที่มาร่วมอบรมจะเป็นอาจารย์ที่มีอายุน้อย ซึ่งมีอายุใกล้เคียงกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่เกิดความแตกต่างกัน

#### ข้อเสนอแนะ

1. ห้องสมุดควรนำข้อมูลจากผลของการวิจัยไปใช้ประกอบการในการพิจารณาต่ออายุการบอกรับฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีให้บริการ
2. ห้องสมุดควรประชาสัมพันธ์การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง โดยผ่านเว็บไซต์ห้องสมุด หนังสือเวียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยการส่งตรงถึงอาจารย์ทุกคน
3. ห้องสมุดควรจัดให้มีบุคลากรบริการฐานข้อมูลออนไลน์โดยตรง
4. ห้องสมุดควรเสนอข้อมูลเพื่อให้มหาวิทยาลัยเพิ่มความเร็วของระบบอินเทอร์เน็ตให้สูงขึ้น

#### ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การประเมินต้นทุนและประสิทธิผลของการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีให้บริการในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. ควรศึกษาและประเมินผลการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของประชากรระหว่างคณะภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้

#### เอกสารอ้างอิง

- กิติพร เพชรพราว. (2549). การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ดารณี แซ่ตั้ง. (2549). การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ สาขามนุษยศาสตร์ของนิสิตบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นัตดาวดี ชาญอนงค์สุข. (2548). การศึกษาปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของคณาจารย์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วารสารวิทยบริการ

พฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของนักศึกษา

ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๕

จิณาภา ไคร้มา

- ผ่องพรรณ แยมแซไซ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่อง การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่บอกรับ  
เป็นสมาชิก โดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.  
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สำนักหอสมุด. (2553). รายงานการประเมินตนเอง 2553 สำนักหอสมุด  
มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้.  
\_\_\_\_\_. (2553). รายงานประจำปี 2553 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่:  
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้.  
มะลิวัลย์ สิ้นน้อย. (2549). การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการโดย สำนักวิทยบริการ  
ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ขอนแก่น:  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.  
มาลี อิศรานนท์. (2551). การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ในสำนักหอสมุดกลางของนักศึกษา  
ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,  
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

## ประวัติผู้วิจัย

- |                 |  |
|-----------------|--|
| ชื่อ-สกุล       | นางจิณาภา ไคร้มา   |
| วันเดือนปีเกิด  | 11 กันยายน 2507  |
| ประวัติการศึกษา | พ.ศ. 2539 ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาการจัดการทั่วไป)<br>สถาบันราชภัฏเชียงใหม่<br>พ.ศ. 2545 ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาสารนิเทศศาสตร์)<br>มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช<br>พ.ศ. 2553 ศาสตราจารย์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง<br>มหามกุฏราชวิทยาลัย  |
| ประวัติการทำงาน | พ.ศ. 2553 พนักงานห้องสมุด สังกัดงานบริการ<br>กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้<br>พ.ศ. 2544 นักเอกสารสนเทศ สังกัดงานบริการ กองห้องสมุด<br>มหาวิทยาลัยแม่โจ้<br>พ.ศ. 2547 พนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่งนักเอกสารสนเทศ<br>สังกัดงานบริการ กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้<br>พ.ศ. 2552 พนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่งนักเอกสารสนเทศ<br>สังกัดกลุ่มภารกิจบริการสารนิเทศ สำนักหอสมุด<br>มหาวิทยาลัยแม่โจ้ |
| ผลงานวิจัย      | พ.ศ. 2549 การใช้วารสารภาษาต่างประเทศในกองห้องสมุด<br>มหาวิทยาลัยแม่โจ้   |

\*\*\*\*\*